

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VII. Cætera argumenta solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Patri, nec etiam illi convenit sub conceptu entitatis, sed aliqua entitas relativa deficit illi: Ergo si terminatio libera implicans entitatem divinam potuit Deo deficere, potuit etiam illi deficere entitas implicata.

75 Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad primam probationem distinguo Antecedens: Quando pradicatum superius finitum est, & multiplicatum in inferioribus, transeat Antecedens: Quando est infinitum, & non multiplicatum in illis, nego Antecedens & Consequentiam. Nam entitas divina quæ in terminatione libera implicata invenitur, infinita est, & eadem re & ratione cum entitate divina, in terminatione necessaria implicata; & ideo licet deficit, vel defectibilis sit libera terminatio, sub conceptu terminationis, entitas tamen divina illam implicans, manet omnino indefectibilis, sub conceptu entitatis.

Ad secundam probationem distinguo Antecedens: quia illam implicat præcisè, nego Antecedens: quia illam implicat & multiplicat, concedo Antecedens, & nego Consequentiam. Itaque in filiatione divina implicatur entitas divina, & multiplicatur ratione oppositionis relativa, ideoque non stat filiationem deficere Patri, nisi etiam deficiat ratio entitatis sub conceptu filiationis implicata. In nostro autem casu non multiplicatur entitas inclusa in terminatione libera, sed eadem entitas adhuc per rationem, in terminatione libera & necessaria invenitur.

76 Urgebis: Non stat multiplicari per rationem differentias contractivas, nisi ratio transcendens in illis multiplicetur, saltem per rationem: Sed terminatio libera differt ratione à terminatione necessaria: Ergo entitas divina in terminatione libera inclusa, ratione distinguitur ab entitate divina inclusa in terminatione necessaria.

77 Respondeo primò: Terminationem liberam & necessariam non differre inter se distinctione specificâ, & distinctæ differentia, sed distinctione exercitii secundariâ a primario, provenientium ab eadem forma, ut infra exponemus.

Respondeo secundò distinguendo Majorem: Quando ratio communis & transcendens non est immita & eminenter multiplex, concedo Majorem: Quando est infinita & multiplex æquivalenter seu eminenter, nego Majorem; & concessa Minori, nego Consequentiam. Nam sicut natura divina propter sui infinitatem identificatur realiter, imò & ratione nostrâ includitur in divinis relationibus quæ realiter distinguuntur, absq; eo quòd in illis realiter multiplicetur: ita ratio entitatis divina poterit per transcendendam in terminationibus ratione distinctis includi, absq; eo quòd in illis ratione multiplicetur.

78 Dices: Ex hac solutione sequitur attributa divina non distinguuntur virtualiter in ratione entitatis, nec entitatem divinam ratione in illis multiplicari: Consequens est falsum: Ergo &c. Fallitas Consequentis constat, Tum quia attributa addunt entitatem, imò & perfectionem supra divinam essentiam; quæ additio non stat absque multiplicatione entitatis, saltem per rationem. Tum etiam, quia entitas divina transcendens multiplicatur realiter in divinis relationibus, quia relationes distinguuntur realiter: Sed attributa divina distinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata: Ergo entitas divina transcendens, multiplicatur ratione & virtualiter in illis. Sequela verò probatur: Terminatio libera virtua-

A liter & ratione distinguitur à terminatione necessaria; & tamen asserimus entitatem divinam transcendentem, non multiplicari virtualiter & ratione in istis terminationibus, quia est infinita: Ergo quamvis attributa distinguantur inter se virtualiter, & ratione ratiocinata, entitas divina in illis inclusa, propter suam infinitatem non multiplicabitur virtualiter.

79 Respondeo negando sequelam, nam licet infinitas rationis transcendit sit sufficiens ratio, ut quandoque multiplicatis differentiis, aut modis contractivis, ratio ipsa transcendens non multiplicetur in illis; non tamen petit positive nunquam multiplicari, sed quandoque multiplicari permittit. Ratio autem quare attributa addant entitatem ratione distinctam ab entitate naturæ divinæ, & entitas divina in illis ratione multiplicetur, & non in nostro casu, est quia attributa, v. g. intellectus & voluntas, sunt necessaria ad esse naturæ divinæ, unde illis deficientibus aliqua ratio entis naturæ divinæ deficeret, ex quo inferretur addere entitatem ratione distinctam ab entitate naturæ: terminatio autem libera non est necessaria ad esse aut ad bene esse divinæ entitatis, & inde colligimus non addere entitatem supra entitatem actus necessariæ, per rationem entis divini, in terminatione libera & necessaria multiplicari virtualiter & ratione.

§. VII.

Cetera argumenta solvuntur.

C PRæter instantias §. præcedenti contra resolutionem nostram propositas & solutas, plures alia fieri possunt, quas breviter hic proponemus ac diluemus.

Arguitur ergo primò: Actus liber addit supra necessarium aliquid reale: Ergo addit aliquam quidditatem realem: Ergo aliquam essentiam, & consequenter aliquam entitatem, vel saltem formalitatem.

Confirmatur primò: Id quod addit non est nihil: Ergo est aliquid, non enim datur medium inter aliquid & nihil: Sed non est aliquid constitutum: Ergo est aliquid reale: Ergo id quod addit est aliqua realis essentia, & consequenter est entitas addita sub ratione entitatis, vel saltem sub ratione formalitatis.

Confirmatur secundò: Id quod addit est aliqua essentia, alias esset nihil: Sed id quod addit potuit deficere Deo: Ergo potuit Deo aliqua essentia deficere, & consequenter aliqua entitas, vel saltem aliqua intrinseca formalitas.

Confirmatur tertio: Id quod additur, distinguit actum liberum ab actu necessario: Ergo constituit actum liberum in ratione liberi, cum idem sit constitutum & distinctivum: Sed quod aliquid constituit, debet esse aliqua essentia, & consequenter aliqua entitas, vel saltem formalitas. Ergo & id quod actus liber addit supra necessarium.

81 Propter hæc argumenta, aliqui concedunt actum liberum addere ad necessarium formalitatem realem, defectibilem sub conceptu formalitatis, & non solum sub conceptu puræ terminationis.

Sed hæc solutio displicet, cum enim separabilitas sit signum distinctionis, ut supra ostendimus, ex hac responsione sequitur, terminationem liberam distinguere à necessaria, distinctione reali

formali; quæ tamē distinctio communiter negatur à Discipulis D. Thomæ; & esto admittatur in rebus creatis, non tamen conceditur inter prædicata divina, eo quod divina formalitas non minus sit infinita in ratione formalitatis, quam divina entitas in ratione entitatis, ut in Tractatu de attributis, agendo de distinctioe divinorum attributorum, fusè exposuimus.

Diff. 3.
art. 2.

Adde, quod formalitas idem est quod essentia & quidditas: unde repugnat quod terminatio libera divinæ voluntatis, sit defectibilis sub conceptu formalitatis, nisi etiam sit defectibilis sub conceptu essentiæ & quidditatis: hac ergo solutione rejecta,

82. Respondeo ad argumentum, aliquid esse passionem entis, sive qualiter prædicatur de aliquo ens, prædicatur etiam aliquid: sicut ergo terminatio divina est superaddita terminatio, & non superaddita entitas, quamvis talis terminatio entitas & realitas sit; ita etiam terminatio superaddita est quidditas, non tamē quidditas superaddita sub ratione quidditatis: ex quo tantum sequitur, deesse potuisse Deo aliquam realem quidditatem, non tamen sub conceptu quidditatis, sed sub conceptu terminationis. Unde

Ad primam confirmationem dicatur, nihil non solum opponi exprimens, sed etiam imbibens, & implicite includens quidditatem realem: Unde cum terminatio superaddita imbibat quidditatem realem, quamvis illam non explicet, nec superaddat, non sequitur esse nihil.

Ad secundam, distinguo Majorem: Est aliqua essentia superaddita & distincta, sub conceptu essentiæ, ab essentia actus necessarii, nego Majorem. Est aliqua essentia superaddita, & distincta sub conceptu terminationis, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, distinguo similiter Consequens.

83.

Ad tertiam distinguo Antecedens: distinguitur actum liberum à necessario, distinctione essentiæ ab essentia, nego Antecedens: distinctione diversi exercitii eiusdem essentiæ, concedo Antecedens, & distinguo Consequens: constituit actum liberum in ratione essentiæ, nego Consequentiam: in ratione diversi exercitii eiusdem essentiæ, concedo Consequentiam, & distinguo Minorem subsumptam: quod constituit in essentia, concedo Minorem, in exercitio essentiæ, nego Minorem & Consequentiam.

Dicimus itaq; terminationem liberam & necessariam, non differre inter se tanquam duas differentias constituentes duas species, sed quasi duo exercitia eiusdem formæ; eoque ferè modo quo in rebus creatis, extensio in ordine ad se, & extensio in ordine ad locum inter se differunt. Quare sicut hi duo effectus formales ab eadem forma, & consequenter ab eadem entitate omnino immultiplicata proveniunt; ita & in Deo terminatio voluntatis divinæ ad bonitatem increatam, quæ actum necessarium constituit, & terminatio ad creaturas, per quam actus liber constituitur, ab eadem entitate increata, etiam per rationem immultiplicata, præstantur.

84.

Secundo contra eandem conclusionem principaliter arguitur. Id quod est essentialiter Deus, necessario existit, & proinde non potest deficere: Sed terminatio divinæ voluntatis ad creaturas est essentialiter Deus: Ergo necessario existit, & indefectibilis est; & consequenter in illa non potest formaliter consistere liberum Dei decretum, cum actus liber ex proprio conceptu petat quod deficere possit.

A Respondeo distinguendo Majorem: Necessario existit, sub conceptu entitatis & perfectionis concedo Majorem: sub conceptu terminationis, nego Majorem: & concessa Minore, distinguendum est Consequens distinctione Majoris. Licet enim entitas terminationis libera necessario existat, exercitium tamen illius necessarium non est, sed potest, vel potuit Deo deficere.

Instabis: Si talis terminatio non existat necessario in Deo, sed possit, vel potuerit illi deficere sequitur Deum posse, vel potuisse mutari: Consequens est falsum: Ergo & Antecedens. Probatur se quela, mutari nihil aliud est quam aliter se habere intrinsecè ac prius: Sed si talis terminatio non existat necessario in Deo, sed possit, vel potuerit illi deficere, Deus potest, vel potuit aliter se habere intrinsecè ac prius: Ergo potest, vel potuit mutari.

Respondeo negando sequelam Majoris, ad cuius probationem, distinguo Majorem: mutare nihil aliud est quam aliter se habere ac prius, per acquisitionem novæ formæ, entitatis, aut perfectionis, concedo: per solam novam terminationem, nego. Solutio patet ex supra dictis.

Urgebis: Talis terminatio, etiam sub ratione terminationis, dicit perfectionem: Ergo si potuit Deo deficere sub conceptu terminationis, potuit etiam deficere sub conceptu perfectionis, & consequenter Deus potuit mutari. Utraque hæc consequentia patet ex dictis; Antecedens vero, in quo est difficultas, probatur. Exercitium voluntatis Dei ut libera, reducens eam de actu primo ad actum secundum, non est perfectio: Sed terminatio illa est exercitium voluntatis Dei ut libera, reducens illam de actu primo ad actum secundum: Ergo est perfectio.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem distinguo Majorem: reducens de actu primo ad actum secundum entitativum, concedo Majorem: terminativum, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: est exercitium reducens de actu primo ad secundum, entitativum, nego Minorem: terminativum & denominativum, concedo Minorem, & nego Consequentiam.

Dices, Omnis actualitas est perfectio: Sed exercitium illud est actualitas: Ergo est perfectio.

Respondeo distinguendo Majorem: Omnis actualitas entitativa concedo: terminativa nego. Hæc enim licet perfectionem implicet, ratione entitatis increata & infinita quam transcendentaliter includit, eam tamen formaliter non exprimit.

Arguitur tertio: Modus realis defectibilis entitativè, aut in ratione essentiativè, dicit imperfectionem, & ideo illum relegavimus à constitutione divini decreti: Ergo etiam terminatio intrinseca, in ratione terminationis intrinsece defectibilis, imperfecta debet censerì, & consequenter à constitutione decreti relegari.

Respondeo concessa Antecedente, negando Consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia si modus realis quoad suam entitatem posset deficere, non esset identificatus cum sua existentia, nec esset ens à se, sed ab alio, & consequenter creatum, ut arguebamus contra Fontecam & Salaz. Ex eo autem quod terminatio intrinseca possit deficere sub conceptu intrinsece terminationis, non deficiente sub conceptu entitatis, non sequitur non esse à se, nec cum sua existentia non identificari, ac proinde ex hac defectibilitate, nulla imperfectio colligitur.

92. Dicitur: Ex eo quod modus quem Fonseca & Salazar superaddunt, debeat esse entitativè ens à se, collegimus fore entitativè indefectibilem, & e contra ex eo quod fore entitativè defectibilem, non fore ens à se, sed ab alio: Ergo ratio entis à se, defectibilitatem excludit: Sed terminatio libera, sub conceptu terminationis, est ens à se, id est, sub conceptu terminationis, vel si sub conceptu illo potest deficere, sub illo non est à se, sed ab alio, & cōsequenter imperfectio dicitur. Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens. Excludit defectibilitatem, sub conceptu entitatis, concedo Consequentia: sub conceptu implicante conceptum entitatis, nego Consequentiam. Sicut enim ex eo quod omnis formalitas extra Deum sit ens ab alio, recedat colligitur debere causari à Deo sub conceptu entitatis, non autem inferitur quod debeat à Deo causari sub omni conceptu implicante conceptum entitatis, ut supra dicebamus. Ita ex eo quod omnis divina formalitas sit ens à se, bene inferitur debere esse indefectibilem sub conceptu entitatis; non autem colligitur debere esse indefectibilem, sub omni conceptu implicante conceptum entitatis à se, & increatur: ex quo solum inferitur, terminationem liberam esse indefectibilem entitativè, non autem quod sit indefectibilis terminativè.

Denique contra eandem conclusionem arguitur. Ex nostra sententia sequitur, terminationem liberam realiter distinguere à terminatione necessaria: Consequens est falsum: Ergo & Antecedens. Probat sequela, separabilitas est lignum distinctionis: Ergo realis separabilitas realem distinctionem indicat, ut supra contra Fontecam & Salaz arguebamus: Sed terminatio libera est separabilis realiter, quoad sibi intrinseca, à terminatione necessaria, cui potuerit realiter quoad intrinseca Deo non convenire, & terminatio necessaria essentialiter illi conveniat: Ergo realiter ab illa distinguitur.

93. Respondeo negando sequelam: Ad probationem, concessio Antecedente, distinguo Consequens: separabilitas realis entitativè, vel sub conceptu entitatis, concedo Consequens: non entitativè sed terminativè, vel sub conceptu terminationis implicantis conceptum entitatis, nego Consequentiam, & sub eadem distinctione minoris subsumpta, nego secundam Consequentiam. Solutio sufficienter patet ex dictis, nec majori indiget explicatione.

ARTICULUS III.

Alius modus probabilis explicandi actum liberum Dei.

§. I.

Explicatur sententia, & afferuntur rationes dubitandi.

94. Præter modum explicandi quo sententiam communem Thomistarum defendimus, in quo Reverendissimi Magistri Godoy scriptis tui sumus, qui tamen non adeo probabilis multis visus est: alius est quem plures faciliorem existimant: Unde rogarunt me quidam, ut in hac quaestione celebri & perdifficili eis morem gererem, & alterum explicandi modum adjungere, ne quid in nostra Theologia ex communiore sententia Scholæ nostræ desiderari possit. Præmissio igitur primo explicandi modo, & in sua probabilitate relicto, alium adungere placuit.

Altera igitur communior sententia inter Thomistas, aut potius alius explicandi modus, admittit actum liberum Dei esse ipsammet actum necessarium voluntatis divinæ; non tamen ut necessarius est, & respicit bonitatem divinam; sed ut terminatur ad creaturas, & eas connotat, à quibus cum omnino independens sit, eas summam indifferentiam, & omnino liberè respicit. Unde in actu libero Dei duo distinguenda sunt; alterum importatur in recto, & est ipse actus voluntatis divinæ secundum suam entitatem & perfectionem intrinsecam, quæ necessaria est: alterum verò importatur in obliquo, & sunt creaturæ quas producit, & quas ut effectus connotat. Sicut enim cum dicitur Deum unitum esse hypostaticè humanitati Christi, nihil aliud reperitur, quam ipsa persona divina, quæ importatur in recto, & humanitas Christi in obliquo, sine alia superaddita perfectione, quæ persona divina uniat: ita intelligendum est, quod cum Deus dicitur liberè volens creaturas, nihil aliud etiam reperitur, præter ipsum actum voluntatis divinæ, qui summam actualitate terminatur ad creaturas, & eas connotat sine alia perfectione intrinseca, quæ terminetur. Et potest esse aliud exemplum forsitan apertius in actione creativa Dei, seu creatione activa, sive pertineat ad intellectum, sive ad voluntatem, sive ad aliam potentiam executivam. Creatio enim activa nihil aliud est quam actus sive intellectus, sive voluntatis, ut connotat effectum productum, ita ut nihil aliud medium, nulla perfectio superaddita assignari debeat inter actionem Dei immutabilem, & effectum productum: ita etiam cum Deus dicitur liberè volens creaturas, nihil aliud admitti debet, præter ipsum actum voluntatis divinæ, secundum se immutabilem, invariabilem, indefectibilem, & creaturas quas producit, & tanquam effectus connotat.

Verum antequam hanc sententiam probemus prius afferenda sunt argumenta, quæ possunt obijci, & quibus impugnari solet; nam ut supra advertimus, hoc habet commune hæc quaestio cum mysteriis fidei, ut præcipua ac unica difficultas sita sit in solvendis rationibus & argumētis, quæ obijciuntur. Ea verò argumenta ferè eadem sunt quæ supra §. 1. contra sententiam Gonzalis obijcimus, quæ licet satis difficilia sint, ea tamen solve conabimur, ut sententiæ quam hic explicamus, omnino sua probabilitas constet.

95. Omnia verò ad duo capita revocari possunt. Primum probat libertatem divinam debere consistere in aliqua perfectione superaddita actui necessario: quia actus liber, quæ liber est, debet posse deficere; esse & non esse: Atqui actus voluntatis divinæ, necessarius secundum se, & quantum ad entitatem, non potest deficere: Ergo addenda est aliqua perfectio, intrinseca quidè, sed tamen quæ possit deficere: sicut servatà proportionem libertas creata est aliqua perfectio addita actui necessario, ipsi intrinseca, & tamen defectibilis.

96. Secundum verò, & quo primum confirmatur, probat directè non posse consistere in actu necessario; quia cum effectus & denominatio sit similis formæ, à qua oritur, impossibile videtur, quod actus voluntatis denominet & veluti efficiat volentè alio modo quàm sit. Ergo impossibile est, quod actus necessarius liberè volentè denomi-